

VERSCHOLEN WAARDEN

R. Poortmans, *Zon in het Zenith*, Servire, Den Haag, z.j.

Deze roman heeft, voor zoover wij weten, niet de aandacht getrokken en zal dat, naar alle waarschijnlijkheid, niet doen. In Nederland verschijnen vele boeken, die, ondanks uitstekende kwaliteiten, vrijwel onopgemerkt voorbijgaan. Dat ligt meestal niet aan den schrijver, ook niet aan den uitgever of het publiek, maar aan een bepaalde categorie uitgevers van „succeswerken”, die een wijze van reclame ingang hebben doen vinden, die het publiek misleidt. Het gevolg is geweest dat een deel van het lezend publiek, zeker niet het beste, onwillekeurig de belangrijkheid van een boek is gaan afmeten naar de hoeveelheid bazuïngeschal van den uitgever. Aan de suggestie van het voortdurend inhameren van pompeuze slagzinnen schijnt menigeen niet te kunnen ontkomen. De weerzinwekkende propaganda voor de Gulbranssen-serie (50 drukken) heeft vele hoofden op hol gebracht. Noch het woord „cultuurserie”, noch het aardige boekenstandaardje, dat men bij aankoop van de drie deelen ineens er bij kreeg, heeft iets kunnen veranderen aan onze meening dat het hier ging om een middelmatig begaafd auteur, die drie dikke boeken produceerde vol stemmig effectwerk. Maar de groote massa heeft de dure kolossen bij duizenden afgenomen en in vele huiskamers prijkt de serie op schoorsteen of buffet als meubel met „culturele waarde”.

Over het Finsche *Waar de meren bruisen* van Unto Seppanen is ook heel wat te doen geweest. De Finsch-Russische oorlog was er

als het ware een kosteloze reclame voor. Men zag het aangeprezen als een „machtig boek, beschrijvende het leven eener boerenfamilie” en dergelijk fraais meer. Slaat men het epos van dezen „Staatsprijswinnaar” op, dan rilt men bij het zien van zooveel vals pathos en machteloze woorden. Het boek is eenvoudig onleesbaar.

Deze opgeblazen wijze van reclame maken heeft ten doel den argeloozen lezer te vangen en maakt het mogelijk dat een prachtig boekje als b.v. *Gaalmans Carrière* van Walter Brandligt, evenals diens overig werk, in het duister blijft en dat Walschap voor de overgroote meerderheid een onbekende is gebleven, terwijl de zoete Anne de Vries een beroemdheid is.

Een en ander zal wel altijd zoo blijven, maar het is goed, als afweer tegen infectie, zich er van tijd tot tijd rekenschap van te geven dat het aanzicht van de boekenmarkt, om „zakelijke” redenen, een jammerlijke verdraaiing is van de geestelijke waardeverhoudingen en dat de echte „culturele” waarden niet liggen achter het geschetter van winstzoekende papierbedrukkers. Het dunkt ons dat voor de recensenten van goeden wil hier een taak ligt.

Onze tijd waardeert het groote, het pompeuze. Hoe meer geschreeuw hoe liever. Het is onder deze omstandigheden vrijwel ondenkbaar dat een fijn kunstwerkje als *Zon in het zenith* opgang zou maken. Zoo iets zuivers blijft, gelukkig maar misschien, gereserveerd voor fijnproevers, die, wars van het gebral, hun weg zoeken en wel weten hoe zich geestelijk te verrijken. Deze kleine roman, spelend in Belgisch Congo, is niet alleen opmerkelijk door de fel aanklagende wijze